AMAÇ: Bu talimatın amacı, donör ve alıcının donasyon işleminden zarar görmemesi için belirlenmiş standartlar içinde uygun donör seçimidir.

KAPSAM: Bu talimat Kan Bankası çalışanlarını kapsar.

SORUMLULAR: Kan Transfüzyon Merkezi Sorumlu Doktoru ve Kan Transfüzyon Merkezi Çalışanları

UYGULAMA:

1. Kan bağışı için kan merkezine başvuran donöre öncelikle **Donör Sorgulama Formu'** nu dikkatli ve doğru bir şekilde doldurmasını söyle.
2. **Donör Sorgulama Formu'** nu dolduran donörü, muayene odasına al ve sorgulama formuna verdiği cevapları incele.
3. Formu anlayarak yanıtlayıp yanıtlamadığını öğren.
4. Genel görünüm, geçirdiği hastalıklar ve kullandığı ilaçlar açısından değerlendir.
5. Donörün uygun olmadığını düşünürsen hekimi bilgilendir.
6. Donörün kesin ret nedeni varsa, hekim bilgisi dahilinde ret nedenini kaydet, imzala ve hekime imzalat. Donörü kırmadan ret nedenini açıkla ve duyarlılığı için teşekkür et.
7. Donör daha önceden geçici reddedildi ise sürenin dolup dolmadığını kontrol et.
8. Donörün geçici ret nedeni varsa, hekim bilgisi dahilinde ret nedenini kaydet, imzala ve hekime imzalat. Donörü kırmadan ret nedenini açıkla ve sonraki donasyon zamanını açıkla.
9. Donör imzasını kontrol et.
10. Vücut ağırlığını kaydet.
11. Ateş, nabız ve kan basıncını al ve kaydet.
12. Hemoglobin tayini için, lanset ile parmak ucunu del ve hemoglobin tayin kiti yardımıyla donörün hemoglobin düzeyini değerlendir.
13. Sonuçlara göre donör, kabul kriterlerine uyuyorsa ve normal öğününü aldı ise flebotomi işlemi için kan alma odasına al. Donör sorgulama formunu, donörün kaydını yapmak üzere ilgili sekretere ver.
14. Donör ormal öğününü almamış ve aç ise hafif birşeyler yemesini sağla ve flebotomi işlemi için hazırla.Donör muayenesinden geçen donörü, donör formu ile birlikte flebotomi odasında güleryüzle karşıla.
15. Donörün kimlik kontrolünü yap.
16. Doktor tarafından istemde tanımlanan torbayı seç. Otomasyon sisteminden kan merkezi sekreteri tarafından basılan, kan seri numarasını, donör ve hasta adı soyadı bulunan barkodları, donör sorgulama formuna, seroloji tüpüne ve torbanın üzerine, barkodu yapıştır.
17. Her zaman soru sorabileceğini söyleyerek donasyon işlemi hakkında bilgi ver.
18. Donörü uygun yatağa yatır.
19. Tüpler ve torba ile donörün başına git, donörün adını sor ve torbadaki isim ile karşılaştır.
20. Kan tartı ve çalkalama cihazını ayarla ve torbayı yerleştir, hazır hale getir.
21. Donörün dirseğinin dört parmak üzerine turnike bağla. Uygun damarı seç (Kan, cilt lezyonları olmayan bir bölgeden ve sağlam bir damardan alınır) .
22. Belirlenen damarın üzerini içten dışa doğru daire şeklinde 30 sn kadar iyodofor kompleksi veya alkollü pamuk ile sil. Temizlenmiş alan dokunarak veya başka bir şekilde tekrar kontamine olursa aynı işlemi tekrarla
23. Donöre yumruğunu sıkmasını söyle. İğneyle 20-30 derece açıyla girerek cilt altında 1 cm ilerle. İğne ile vene gir. İğnenin ¼ 'ü dışarıda kalmalıdır. İlk girişim başarısız olursa donörün rızasını alarak diğer kola ikinci kez başka bir torba kullanarak gir.
24. Klempi aç, fasterle seti birleştir.
25. Donöre her 10-15 saniyede bir elini açıp kapamasını söyle. Turnikeyi gevşet.
26. Donasyon süresince reaksiyon olup olmadığını, gerektiğinde sözlü sorular ile yakından takip et.
27. Kan alma işlemi bitince (500cc,) kan çalkalama cihazı otomatik olarak kapanır. Turnikeyi aç, iğneyi çıkar. Donöre iyi olup olmadığını sor. Pamuk ile iğne çıkarılan bölgeye basınç yap.
28. Donöre kolunu yukarı tutmasını ve diğer elinin baş parmağıyla o bölgeye en az 2 dakika basınç uygulamasını söyle. Donörü yalnız bırakma ve reaksiyon semptomları açısından gözle
29. Donöre ait seroloji tüpüne kan aldıktan sonra hortumu kes, çıkan iğneyi sarı tıbbi atık kutusuna at ve

kesilmiş hortumdan kan grubu tayini talimatında belirtildiği şekilde kan grubuna bak, sonucu torbanın üstüne yaz ve bilgisayara kaydet.

30. Alınmış kan ve ELISA tüpünü ilgili laboratuvarlara ulaştır.
31. Donörün kolunda hematom oluşup oluşmadığını kontrol et, kanama varsa tekrar basınç uygula.
32. Hemostatik kol bandı ile tespit et.
33. Donöre şu uyarılarda bulun:

- 48 saat boyunca aldığı su miktarını arttırması
- Donasyondan sonra en az 48 yarım saat sigara içmemesini,
- O kolla ağır yük kaldırmaması söylenir.
- 2 ay sonra tekrar kan verebileceği iletilir.

34. Donörü donasyon sonrası yaklaşık 15 dakika ikram alanında beklet. Reaksiyon gözlenmeyen donörlerin kan merkezinden ayrılmalarına izin ver.

DONÖR REAKSİYONLARI

HAFİF	**ORTA**	**ŞİDDETLİ**
Göz kararması	Bilinç kaybı	Konvülsiyon
Ciltte solukluk, soğukluk		
Hipotansiyon		
Terleme		
Titreme		
Güçsüzlük		
Bulantı		
Kusma		
Hiperventilasyon		

TEDAVİSİ

1. Hafif reaksiyonlarda flebotomiyi sonlandırmaya gerek olmadığından donör kendini iyi hissedince flebotomiye devam et.
2. Orta ve şiddetli reaksiyonlarda flebotomiyi sonlandır
3. Donör reaksiyonlarında donörü şok pozisyonuna (donörün ayakları yukarı başı aşağı gelecek şekilde) getir.
4. Kan basıncını ölç. Donörün endişelerini gider.
5. Mide bulantısı geçince donöre şekerli sıvı içecek ver. Donörün şikayeti geçmedi ise doktor kontrolüne göre gerekli IV sıvıyı tak.

Diğer Donör Reaksiyonları

Hematomlar :

- Cilt altına kan sızması ile oluşur.
- Allerjik cilt reaksiyonları: Artere girilmesi, Pseudo anevrizma

Torba ve kan setindeki delik ya da iğne çıkarıldıktan sonra iğnenin açık kalması durumunda havanın girdiğini düşündüren durumlarda kontaminasyon olasılığı akla gelmeli ve bu kan transfüzyonda kullanılmamalıdır.

Not: Donasyonda alınan kandan volümüne ve donasyon süresine göre hazırlanacak ürünler farklıdır. Ürün ayrımında aşağıdaki parametrelere dikkat edilmesi gerekir.

300 cc'den az : Düşük volüm nedeniyle imhaya atılır

300-350 cc : Tam kan

450cc : Eritrosit süspansiyonu + plazma

500 cc: Eritrosit süspansiyonu + plazma + trombosit hazırlanabilir.

Flebotomi süresi ; 12 ile 15 dakika arasında ise kan eritrosit süspansiyonu + plazma olarak ayrılır. Flebotomi süresi 15 dakikanın üzerine çıkarsa kan imha edilir.

İlgili Dokümanlar:

- Donör Sorgulama Formu